

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Suomenlinnan hoitokunta kiittää mahdollisuudesta lausua Kulttuuriperintöstrategia ehdotuksesta. Kulttuuriperintöstrategian laatiminen on merkittävä ja positiivinen hanke. Strategiaehdotus sisältää monia hyviä avauksia ja kannanottoja, joiden toivomme jalkautuvan julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon valmiin strategian ja sen toimenpideohjelman välityksellä. Strategialla tavoitellaan konkreettisia vaikutuksia kulttuuriperinnön aseman vahvistumiseen ja kestävään huomiointiin kansallisella tasolla. Täten kulttuuriperintöstrategian laatiminen tukee Suomenlinnan hoitokunnan tavoitteita.

Tulevan kansallisen strategian tehtävänä on kattaa laajasti sekä kulttuuriympäristön että kulttuuriperinnön prioriteetit ja hallinnon linjaukset vuoteen 2030. Olisi hyvä jo heti alussa todeta vasta luvussa 6 esitetty asia: ”tässä strategiassa tarkastellaan ensimmäistä kertaa Suomessa kokonaisvaltaisesti kaikkia kulttuuriperinnön osa-alueita”.

Toivoisimme, että kulttuuriperinnön määritelmä taustoitettaisiin siten että kävisi ilmi, miten tähän muotoiluun päädyttiin.

Esitämme, että luvun viisi strategian linjauksia selkiytettäisiin esittämällä ensin napakka, johdonmukainen tilannekuva kustakin tavoiteasettelusta / toimintalinjauksesta, sitten tilannekuvasta nouseva tavoiteasettelu ja tältä pohjalta laaditut toimenpidelinjaukset. Nyt tilannekuvauksia on sekä alkuluvuissa että luvun viisi kappaleissa, mikä heikentää tekstin johdonmukaisuutta ja strategian tahtotilan selkeyttä.

Ehdotamme, että tämän strategian liittyminen muihin relevantteihin kansallisiin strategioihin kuvattaisiin. Olisi myös kiinnostavaa asettaa Suomen kulttuuriperintöstrategia kansainväliseen vertailuun. Onko esimerkiksi muissa pohjoismaissa vastaavia strategioita benchmarktaviksi?

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Ehdotuksessa esitettyjä kulttuuriperinnön ja -ympäristön kestävän käytön merkitystä ja linjauksia tulisi vahvistaa, pyrkien saamaan hyvä tasapaino kulttuuriperinnön eri muotojen tarkastelulle. Kulttuuriperinnön rooli ja potentiaali muutosvoimana yhteiskunnallisen kestävyuden vahvistamisessa on laajempi kuin mitä strategiaehdotukseen on kirjattu. Kulttuuriperintöä ei saa eristää muusta yhteiskunnallisesta kestävyyteen liittyvistä tavoiteasetteluista ja toiminnoista.

Strategian tavoitteena on linjata kulttuuriperintökenttää kattavasti. Rakennettuun kulttuuriperintöön (rakennuksiin ja laajempiin kokonaisuuksiin kuten maisemaan) liittyviin prosesseihin kuuluvat olennaisesti arvottamisen lisäksi myös tunnistaminen, dokumentointi, käytön ohjaus, ylläpito, korjaus, restaurointi ja seuranta. Strategiassa tätä näkökulmaa tulisi voimistaa, ja nostaa esille eri toimijatahojen merkitystä ja rooleja.

Irrallisuuden tunnetta voisi vähentää sillä, että ”Monimuotoinen kulttuuriperintömme” kappaleessa tietolaatikoissa olevat kulttuuriperintöaineistot ja tietoa tallentavat tahot otsikoitaisiin selkeästi. Tässä kohdin tosin määrälliset suuret eivät kerro laadullisista sisällöistä eikä kansallisesta ”kulttuuriperintöprofiilista”. Kulttuuriperintöön liittyvä keskeinen lainsäädäntö, strategiat ja kansainväliset sopimukset kappaleessa sopimukset voisi ryhmitellä ja niiden väliset suhteet ilmaista selkeästi omina kokonaisuuksinaan. Kommentoitavassa versiossa tuo luettelon omainen teksti toistuu liitteen luettelossa. Unescon kulttuuriperintöön liittyvät sopimukset ovat globaalisti tunnetuimpia, joten niiden mainitseminen strategiassa voisi olla perusteltua. Lisäksi Unescon maailmanperintösopimus on valtiosopimus.

Lauseen ”Suomenlinnan hoitokunta vastaa valtion kiinteistönhaltijavirastona Suomenlinnan maailmanperintökohteesta.” muotoilua voisi kehittää niin, että se esittäisi lailla ja asetuksella säädetyn hoitokunnan tehtäväkentän:

Suomenlinnan hoitokunnan tehtävänä on maailmanperintökohteen haltijana huolehtia hallinnassaan olevien alueiden, rakennusten ja laitteiden hoidosta ja kunnossapidosta, restauroinnista ja peruskorjauksesta sekä Suomenlinnan kehittämisen edellyttämästä uudisrakentamisesta. Hoitokunta huolehtii ja tekee aloitteita Suomenlinnan kehittämisestä ja esittelemisestä kansalaisille.

Kommenttinne lukuun 5.1

Rakennettua kulttuuriperintöä ja maisemaa koskevilla muutostoimilla tarvitaan voimakkaampia keinoja kuin tässä esitetyt toimenpidelinjaukset. Tekstin johdonmukaisuutta tulisi parantaa niin että sen kansallisen tason linjaukset olisivat selkeitä.

Kommenttine lukuun 5.2

Esitetyt asiat ovat tärkeitä, mutta eivät vielä hahmotu selkeinä tehtäväkokonaisuuksina.

Kulttuuri- ja luontoarvojen yhteensovittaminen on yksi maailmanperintösopimuksen perusajatuksista. MP-kohteiden kehittämisessä kestävä kehityksen tavoitteet ovat tulleet keskeisiksi. Korostaisimme yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden alojen kanssa sekä että kulttuuriympäristöillä on tärkeä rooli ja tehtävä lajikadon vastustamisessa ja luonnon monimuotoisuuden vaalimisessa. Suomenlinnalla voisi olla tässä hyvien käytäntöjen ja kokeilujen säteilymahdollisuutta muiden kohteiden suuntaan.

Kommenttine lukuun 5.3

Olisi hyvä todeta miten koulutuspuolen strategiat tukevat kulttuuriperintönäkökulmien ja tietämyksen integroimisen muuhun yhteiskunnalliseen kestävyteen liittyvään tutkimukseen ja opetukseen. Onko tätä tarkasteltu työstön aikana?

Kommenttine lukuun 5.4

Luvussa on kiitettävä kirjaus, jota vielä voisi hieman terävöittää: ”Lisäämällä ja jakamalla tietoa kulttuuriperinnön taloudellisesta merkityksestä sekä kestävästä käyttötavoista tuetaan kulttuuriperinnön taloudellisen merkityksen (po. merkittävyyden?) kasvua. Jotta tämän (ylisukupolvisen) pääoman arvo säilyy, on huolehdittava kulttuuriperinnön hoitamisesta ja kehittämisestä. Esimerkiksi kulttuuriympäristön hoitoon, kunnossapitoon ja kehittämiseen sijoitettavat voimavarat tai museoiden ja kulttuuriperintökohteiden toimintaedellytyksistä huolehtiminen ovat välttämättömiä investointeja pääoman arvon säilyttämiseksi ja sen tuottavuuden kehittämiseksi.”

Sen sijaan tätä edeltävä lause ”kulttuuriperinnön taloudellisen potentiaalin täysimääräisestä hyödyntämisestä taloudellisessa toiminnassa” tulisi muotoilla uudestaan siten, ettei jää tilaa väärinkäsitykselle siitä, että olisi jokin yksi tapa hyödyntää kulttuuriperintöä täysimääräisesti, että raha tai joku muu ennalta määritelty mittari on seurantakeino ”täysimääräiseen taloudelliseen hyödyntämiseen” ja että on olemassa tietty taho, joka voi tämän tavan ja mittarin määrittellä.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Tärkeä teema. Kuitenkin on pidettävä mielessä, että yhteiskunnalliset vaikutukset ja taloudellinen hyödyntäminen ovat aikakautensa sidottuja, mutta kulttuuriperinnöllä on itseisarvo, joka on ylisukupolvinen. Hyödyntämisen tulee huomioida tämä.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Kulttuuriperinnön näkeminen yhteiskunnallisena voimavarana ja ihmisten elämän laadun parantajana ja sitoutuminen kestävän kehityksen tavoitteisiin ovat maailmanperintökohteiden tavoitteiden kannalta kannatettavia. Ehdotuksen visio kulttuuriperinnön asemasta yhteiskunnassa vuonna 2030 strategian toteutuessa kaipaa kokonaisuudessaan kulttuuriperinnön erityislaadun tunnistamista niin sen itsearvona (tulevia käyttöjä arvoja, joita emme vielä tiedä) kuin välineellisinä merkityksinä. Vision tulisi ilmaista selkeää tahtotilaa, sanoittaa ja linjata kestäväää ja vastuullista kulttuuriperinnön hoitoa osana yhteiskunnan resurssiviisautta.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimeenpanosuunnitelmaa tarvitaan toimien resurssointiin, vaiheistamiseen ja toimijakentän määrittelyyn.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

-

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Suomenlinna on toiminut tienraivaajana arvokkaan muun muassa rakennetun ympäristön ja maiseman uudelleenkäytössä, restauroinnissa, hoidossa, esittelyssä ja kansainvälisessä verkostoitumisessa asiantuntijuuden vahvistamiseksi. Siten Suomenlinnalla on valmiuksia toimia pilottialueena toimeenpanoon liittyvissä hankkeissa.

Lehtimäki Marianne
Suomenlinnan hoitokunta - Suomenlinnan hoitokunta